

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

caroline.edwall@regeringskansliet.se

Remissvar om EU-kommissionens förslag på revidering av rådets direktiv 98/98/24/EC och Europaparlamentet och rådets direktiv 2004/37/EC gällande gränsvärden för bly och dess oorganiska föreningar och diisocyanater.

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen ifrågasätter Kommissionens förslag till reviderade gränsvärden för bly och dess oorganiska föreningar och diisocyanater.

- Gränsvärdet för bly är 7 ggr högre än det gränsvärde som är hälsomässigt motiverat enligt den europeiska kemikaliemyndighetens riskbedömningskommitté (RAC).
- Gränsvärdet för blyhalter i blod är ca 3 ggr högre än det riktvärde som RAC rekommenderade för kvinnor i fertil ålder vilket i praktiken kan utestänga kvinnor från vissa arbeten.
- Gränsvärdet för diisocyanater är 10 ggr högre än det gränsvärde som är hälsomässigt motiverat enligt RAC.
- Kommissionens förslag för diisocyanater är inte transparent eftersom underlag från RAC och konsultstudie återges godtyckligt.

Synpunkter

Åtgärder mot exponering i arbetsmiljön av bly och diisocyanater är ett prioriterat område för att stärka arbetarskyddet. Detta har tidigare fastslagits i EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet – på väg mot en giftfri miljö. De föreslagna yrkeshygieniska gränsvärdena för bly och dess oorganiska föreningar samt diisocyanater är därför välkomna och utgör en skärpning jämfört med nuvarande gränsvärden i Sverige. Emellertid är de inte tillräckliga för att skydda känsliga grupper såsom till exempel kvinnor i fertil ålder eller personer som ligger i riskzonen att utveckla astma.

Enligt den europeiska kemikaliemyndighetens riskbedömningskommitté (RAC) bör det yrkeshygieniska gränsvärdet för bly i luft vara 0,004 mg/m³ men Kommissionens förslag är ca 7 ggr högre (0,03 mg/m³). Vidare föreslås ett gränsvärde för blyhalter i blod på 15 µg bly per 100 ml blod. I en fotnot finns samtidigt en rekommendation

för kvinnor i fertil ålder att halterna inte ska övergå 4,5 µg bly per 100 ml blod, vilket är den nivå RAC föreslår som ett rekommenderat riktvärde för halter i blod. Att dela upp gränsvärdet på det sätt som kommissionen föreslår kommer i praktiken att utestänga kvinnor från arbetsmiljöer där blyexponeringen leder till förhöjda halter i blodet.

RAC rekommenderar ett gränsvärde för diisocyanater på 0,67 µg/m³. Vid den exponeringsnivån beräknas ca 5 % av de exponerade arbetarna utveckla astma efter livslång exponering. Kommissionen återger inte detta värde explicit, utan konstaterar att RAC har presenterat en rad olika värden på exponeringsnivåer som korresponderar med olika risker för att utveckla astma. Den nivå som Kommissionen har valt ligger 10 ggr högre (6 µg/m³) och skulle kunna leda till att hälften av arbetarna utvecklar astma om vi antar att sambandet är linjärt. Vidare så argumenterar Kommissionen för att det föreslagna gränsvärdet i kombination med hälsokontroller skulle utgöra ett utmärkt skydd för att arbetarna inte ska utveckla astma till följd av exponering i arbetslivet. Det stämmer till viss del att när arbetsgivaren har konstaterat sensibilisering hos en arbetare skulle arbetsgivaren kunna omplacera denna. När väl en hypersensitivitet för diisocyanater har kunnat konstaterats vid en hälsoundersökning torde det vara för sent att vrida tillbaka klockan eftersom skadan är irreversibel.

Kemikalieinspektionen är medveten om de svenska kraven på utbildning, och stödjer detta fullt ut då vi tror att utbildning kan vara ett bra sätt att reducera exponeringen så att ett lägre gränsvärde kan efterlevas. Ett utbildningskrav för användning av kemiska produkter innehållande diisocyanat har nu också införts i Reach och gäller från augusti 2023 i hela EU. Utbildningskrav är dock inte ett skäl att inte sänka gränsvärdet till den riskbaserade nivån som föreslås av RAC.

I den konsultstudie som ligger till grund för Kommissionens förslag för diisocyanater framkommer att förslaget leder till en marginell minskning av antalet astmafall, då ett relativt litet antal arbetsplatser i nuläget antas ha halter över de föreslagna gränsvärdena. Förslaget medför dock stora kostnader för mätning, kontroll och administration. För att få en mer omfattande minskning av antalet fall behöver gränsvärdena sänkas till de nivåer som RAC föreslog, eller lägre. Detta bedöms dock medföra än större samhällsekonomiska kostnader (10-tals miljarder Euro, främst för företag), kostnader som är omkring 10 gånger högre än den beräknade samhällsekonomiska nyttan av minskat antal astmafall.

Mot bakgrund av att Kommissionens förslag avviker väsentligt från rekommendationerna från RAC, blir det märkligt när Kommissionen påstår att deras förslag är i linje med principen om rättigheten till en hälsosam, säker och välanpassad arbetsmiljö (punkt 10 i Den europeiska pelaren för sociala rättigheter). Vi anser också att Kommissionens förslag inte är transparent eftersom rekommendationerna från RAC inte är korrekt återgivna när det gäller diisocyanater och då resultat från konsultstudie om diisocyanater redovisas godtyckligt utan att återge helheten på ett rättvisande sätt.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Erik Gravenfors har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bert Ove Lund och Mattias Carlsson Feng deltagit.

Per Ängquist

Erik Gravenfors